

[Aksel Larsen.]

officielt godkender såvel den politik, der førte til 9. april, som samarbejdspolitikken under besættelsen og frikender alle ansvarlige. Altsammen som indledning til godkendelse af ny tysk oprustning.

Dermed har samarbejdspolitikken sat sig selv et monument, som folket nu nok vil vide at finde en anden betegnelse for. Folket har nemlig forlængst afsagt sin dom, og den vil i modsætning til udvalgsindstillingen blive stående i historien. Den blev afsagt den 29. august 1943. Den er ikke blevet ændret, men bekræftet siden. De, der tror, at med udvalgets indstilling og med denne debat er kapitlet afsluttet, vil opdage, at de tog fejl, og at det danske folk, livskraftigt og sundt nationalt som det er, vil formå endnu en gang at gribe ind i dansk udenrigspolitik og få den ændret til Danmarks gavn og denne gang, inden dens følger har fået karakter af en katastrofe som 9. april 1940.

Viggo Starcke: De parlamentariske kommissioner har udført et meget stort og meget omfattende arbejde, der er tilgængeligt i det udførlige materiale, som er offentliggjort. Det har været et arbejde, som har været af et sådant omfang, at det meget nemt kunne have slidt de mænd op, der beskæftigede sig med det. Fra offentlighedens side har der ikke været udtalt tilfredshed med disse kommissioners arbejde. I lang tid blev der udtalt stærke bebrejdelser mod kommissionerne for, at de ikke bestilte noget. Derefter bebrejdede man dem, at de havde bestilt så meget, at man ikke kunne overkomme at læse det igennem. Det, som man må sætte en streg under, er, at politikere fra alle partier, politikere af alle anskuelser, har været repræsenteret i de parlamentariske kommissioner, i hvert fald i den første kommission.

Det område af Danmarks historie, som de parlamentariske kommissioner har behandlet, er ikke noget ærefuldt kapitel i Danmarks historie. Der er utvivlsomt begået store og ubehagelige fejl; men det resultat, som disse kommissioner er kommet til, er efter mit skøn forsåvidt ærefuldt, som der ikke er fundet tegn, som tyder på, at der af nogen i ansvarlig stilling har været noget i retning af landsforræderi eller Quisling-

gerning, og dette synes jeg alt i alt er en værdifuld ting.

Det, som bragte Danmark ind i de vanskelige udenrigspolitiske begivenheder, var som altid Danmarks strategiske stilling, hvor stormagtsinteresserne krydser hinanden. Danmark slap lykkeligt gennem den første verdenskrig, men ikke helt så godt gennem den anden verdenskrig, og det forsvaret, som Danmark var i besiddelse af til sikring og hævdelse af sin neutralitet, var ifølge sagens natur svagt og ifølge indre historiske forudsætninger svagere, end det var nødvendigt. Det, som Danmark dengang var, var et neutralt rige, men det var isoleret, og det var militært afmægtigt overfor stormagtsangreb. Differencerne mellem de forsvarsstyrker, som man fra socialdemokratiets og det radikale venstres side ville stille på benene før den anden verdenskrig, og de styrker, som venstre og de konservative ville stille på benene, var kun nuancer, som ikke kunne betyde noget afgørende. Som isoleret, neutralt land overfor en militær stormagt ville Danmark ikke have kunnet udrette noget effektivt, selvom så hele befolkningen havde deltaget i forsvaret, selvom hele Danmarks formue og alle dets indtægter var blevet investeret i våben. Kun løsning af begrænsede opgaver ville have været muligt, og drejer det sig om et isoleret, neutralt, afmægtigt Danmark, kan man ikke afvise, at der var en realistisk bedømmelse af virkeligheden i Hørups ord, at selvom vi har en forsvarsvilje, mangler Danmark forsvarsevnen, så hvad kan det nytte? I dag ligger situationen for Hørups efterfølgere noget anderledes. I dag er Danmark medlem af en stor defensiv solidarisk, demokratisk pagt, i kraft af hvilken vi sammen med andre har en forsvarsevne, men i dag er det for nogles vedkommende forsvarsviljen, der mangler, så hvad kan det nytte?

Nogle af de skæringspunkter, som denne debat og som udvalgsbetænkningen drejer sig om, er begivenhederne omkring selve krigens begyndelse den 1. september 1939, da den daværende statsminister, Stauning, udtalte, at det var regeringens vilje at sikre landets neutralitet, og at de nødvendige beredskabsstyrker skulle stilles på benene; dette blev udtalt med tilslutning fra den daværende rigsdag.